MODERNIZAREA LEXICULUI SPECIALIZAT. PUNCTE DE VEDERE

ANGELA BIDU-VRĂNCEANU
Universitatea din Bucureşti

0. Pornind de la cercetări mai ample întreprinse asupra terminologiilor româneşti din secolele al XIX-lea şi al XX-lea, am selectat câteva păreri privind *modernizarea* lor, pe care voi încerca să le precizez ca interpretare (I) în relaţie cu o serie de exemple concrete(II). Ipoteza de la care pornesc este că aprecierile nediferenţiate privind *modernizarea* terminologiilor româneşti, atribuite global secolelor al XIX-lea şi al XX-lea neglijează partcularităţi importante de care trebuie să ţinem seama.

Demonstraţia diversităţii problemelor evolutive privind terminologiile româneşti se poate face din mai multe perspective: formarea şi relaţia dintre *domenii* şi *subdomenii* ştiinţifice, reflectarea denumirilor corespunzătoare în dicţionarele epocii, aprecierea evoluţiei conceptual-semantice în raport cu exprimarea lor. Sursele utilizate sunt *dicţionarele*, confruntate cu *textele* specializate şi cu alte descrieri din bibliografia de specialitate. Susţin importanţa analizei conceptual-semantice, a evoluţiei din acest punct de vedere, corelat cu alte aspecte pentru a demonstra formele, gradele şi etapele s*pecializării* şi *modernizării* terminologiilor româneşti, acceptate ca tendinţe generale, dar care nu pot fi atribuite nediferenţiat.

Etapele delimitate, admise în general de specialişti sunt între anii 1840−1860,1860−1900,1900−1950, 1950 până în prezent.

Evoluţia lexicului specializat românesc a fost apreciată după mai multe criterii, propuse de terminologia din ultimele decenii, ca o ştiinţă interdisciplinară preocupată de studiul termenilor. Primul factor de care se ţine seama este delimitarea d*omeniului* ca reflectare a stadiului cunoaşterii în raport cu care se impun cunoştinţele şi anumite forme de expresie speciifice. Delimitarea domeniului depinde în mare măsură şi de alţi factori extralingvistici, precum personalităţile culturale şi ştiinţifice, şcolile şi universităţile, asociaţiile ştiinţifice, textele specializate şi presa. Impunerea termenilor se face prin *definirea univocă*, care este un factor foarte important Formele prin care se realizează definirea şi impunerea termenilor variază mult de la o epocă la alta. Analizele efectuate arată că în secolul XIX existau numai anumite domenii, că unele dintre ele au dezvoltat subdiviziuni (matematica, medicina), iar în alte cazuri specializarea s-a făcut pornind de la subdomenii, ierarhizarea realizându-se mai târziu. Relaţia dintre domenii şi subdomenii este o formă de a urmări *specializarea terminologiilor*, care se corelează în mare măsură cu *modernizarea* lor, reprezentând împreună t*endinţele caracteristice* celor două secole studiate, dar în forme, grade şi etape diferite. Vom arăta mai întâi (I) cum este înţeleasă *modernizarea* de specialiştii care s-au ocupat de evoluţia limbii române literare şi, implicit, a lexicului specializat.

I. Interpretarea *modernizăr*ii lexicului specializat românesc variază în funcţie de aspectele şi criteriile luate în consideraţie:

BDD-V823 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.106 (2026-02-01 06:34:06 UTC)

1. *Modernizarea* este condiţionată de momentul în care se poate considera că există *terminologii româneşti*, delimitate după criterii mai puţin complexe.

Unii cercetători plasează începutul terminologiilor româneşti în secolul XVIII (Chivu 1980−1981), chiar dacă „specializarea e insuficientă" şi trebuie să se ţină seama de „cronologia etapelor pentru formarea unui lexic specializat (Chivu 1980 I: 48,53). Aceeaşi interpretare apare şi la Oprea (1996: 49) şi, uneori, este dusă mai departe când se afirmă (Ursu 1962: 7) că „în secolele XVIII−XIX se face trecerea de la stadiul vechi (subl.n.) la stadiul modern al limbii române literare" şi, implicit, al terminologiilor româneşti, pentru că „în a doua jumătate a secolului XIX se perfecţionează stilul ştiinţific" (Ursu 1962: 125).

Alţi specialişti (Munteanu, Ţâra 1978: 210) afirmă categoric că „stilul ştiinţific este o creaţie a secolulului XIX", pentru că în această perioadă exista un anumit stadiu al cunoaşterii şi condiţii extralingvistice favorabile asimilării noţiunilor noi (Munteanu, Ţâra 1978: 129−130, 214; I. Gheţie 1982: 154, 169−170, Ursu, Ursu 2004: 174, 263).

„Perfecţionarea" terminologiilor (considerată echivalentă cu modernizarea − Gheţie 1982: 117) este datorată „creşterii nivelului de specializare" (Oprea 1996: 9) şi se face, cum admit aproape toţi specialiştii ca un proces gradual, în etape (Chivu 1981 V: 513; Gheţie 1982: 120−121, Oprea 1996: 49). Nu lipsesc însă şi aprecieri generalizante care nu ţin seama de aceste etape, consderând că „după 1860... până în zilele noastre... stilul ştiinţific se desăvârşeşte" şi că „după 1900 stilul ştiinţific se consolidează terminologic... sub aspectul actual" (Munteanu, Ţâra 1978: 214).

Afirmaţiile de mai sus, valabile mai ales prin raportare la perioadele anterioare nu reflectă formele concrete de modernizare din secolele XIX şi XX.

2. Interpretarea *modernizării* lexicului specializat în funcţie de *diversificarea specializării*, reflectare atât a aspectelor extralingvistice, cât şi a caracteristicilor lingvistice, este utilzată în mică măsură. Se semnalează o reprezentare limitată a domeniilor dezvoltate treptat (Gheţie 1982: 148, Oprea 1996: 6). Se constată că, în anumite perioade „tendinţa de specializare e tot mai accentuată" (Chivu 1981 V: 512), ajungându-se la o mai mare diversitate terminologică (Munteanu, Ţâra 1978: 208; Ursu, Ursu 2004: 171), faţă de perioadele de început, când anumite terminologii nu erau bine diferenţiate (de exemplu fizica, chimia, faţă de medicină, geometria, faţă de astronomie, geografie − v. Chivu 1981 III, IV).

3. *Inovaţia* ca factor evident de *evoluţie* se asociază de multe ori cu *modernizarea*..Numită şi *înnoire*, precizată prin opoziţia cu *vechiul* (Oprea 1996: 42) sau cu *tradiţia* (Pană Dindelegan 1997: 5−12), *inovaţia* se prezintă diferit în funcţie de etapele la care ne raportăm şi de aspectele luate în consideraţie.

Se admite că *inovaţia* (*înnoirea*) există la sfârşitul secolului XVIII prin raportare la etapele anterioare (Chivu 2001: 289, 329). *Inovaţia* constatată în secolul XX, mai ales în a doua jumătate, are însă forme de manifestare diferite în funcţie de alte criterii (Pană Dindelegan 1997). Înainte de toate trebuie precizat dacă *inovaţia* priveşte *modalităţile de expresie* (împrumuturi sau calcuri, neologisme latino-romanice, internaţionale sau de alte origini), aceste aspecte fiind cu precădere în atenţia lingviştilor care s-au ocupat de lexicul specializat. *Evoluţia conceptual-semantică* sau *mobilitatea denotativă* (semnalate ca importante − Pană Dindelegan 1997: 7) au fost luate în consideraţie în mult mai mică măsură.

Raportarea la *sursele externe* ale *inovaţiilor terminologice* nu se limitează la probleme etimologice, ci, în anumite etape înseamnă şi o *racordare internaţională*, posibilă în funcţie de factori diverşi. La sfârşitul secolului al XIX-lea afilierea ştiinţifică internaţională era cu totul limitată la câteva domenii (medicină, de exemplu) şi la câteva personalităţi care se impuseseră în societăţi ştiinţifice internaţionale. În secolul XX, participările ştiinţifice internaţionale fac progres continuu, excelând în epoca actuală.

BDD-V823 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.106 (2026-02-01 06:34:06 UTC)

Cele mai importante *inovaţii* în terminologii sunt cele *conceptual-semantice* şi nu pot fi apreciate după „o listă de cuvinte” (Chivu 1980 I: 112). Pentru perioade mai vechi, un rol important îl au *textele specializate* (Oprea 1996: 17, 44; Dimitrescu 2002: 34, 55; aceeaşi observaţie se poate face pe marginea textelor de agronomie din anii 1850).

4. O formă de apreciere a *modernizăr*ii terminologiilor a fost *raportarea la actualitate*, chiar dacă nu s-au precizat întotdeauna aspectele luate în consideraţie, respectiv formele de expresie sau evoluţia denotativă (Gheţie 1982: 125, Ursu, Ursu 2004: 279). În multe cazuri aprecierile au un caracter general: „terminologia se fixează treptat sub aspectul ei actual” (Munteanu, Ţâra 1978: 214) sau unii termeni „şi-au păstrat actualitatea”, specificându-se pozitiv că analiza se face „din perspectiva dezvoltării ulterioare” (Chivu 1980 II: 57−59, V: 510). Credem că această perspectivă este într-adevăr relevantă mai ales la nivel conceptual-semantic şi trebuie precis diferenţiată în funcţie de perioadele delimitate în secolele XIX−XX.

5. Aşa cum s-a arătat, formarea unei terminologii presupune *impunerea unor termeni* prin mijloace de diferite tipuri. Impunerea înseamnă *normare terminologică* realizată în maniere profund diferite în cele două secole analizate. Secolul XVIII şi chiar XIX nu dispun de suficiente mijloace de normare, dicţionarele au în mică măsură această capacitate, un rol important avându-l textele (ştiinţifice sau didactice). Asocierea textelor cu impunerea prin foruri ştiinţifice româneşti sau internaţionale funcţionează parţial şi numai în anumite domenii (medicina, de exemplu).

Normarea(normalizarea) sau *standardizarea* se dezvoltă spre mijlocul secolului XX, odată cu crearea *terminologiei* ca ştiinţă şi este o caracteristică a epocii actuale. Puterea normativă a unor foruri ştiinţifice, academice (româneşti sau străine) care se ocupă de impunerea codurilor terminologice. Paralel, şi din perspective normative diferite, un rol important au dicţionarele specializate şi chiar dicţionarele generale, tot mai numeroase şi mai importante în a doua jumătate a secolulului XX. Dicţionarele de orice tip reprezintă modalităţi de normare mai accesibile şi contribuie la sistematizarea datelor specializate(de exemplu în lingvistică − v. DSL) sau la corectarea competenţelor în diferite tipuri de comunicare (dicţionarele generale).

II 1. Importanţa analizei conceptual-semantice pentru a determina modernizarea sub diferitele ei aspecte rezultă cu claritate la nivelul unităţilor de bază în lexicul specializat: TERMEN, TERMINOLOGIE şi ARTĂ, ŞTIINŢĂ. Sub aspectul expresiei aceste unităţi nu diferă în secolele XIX−XX, dar analiza bazată pe dicţionare şi texte arată modificări denotative importante şi inegale, cu consecinţe asupra interpretării *modernizării*.

TERMENUL ca unitate lexicală specializată (diferită de *vorbă, zicere, cuvânt*) apare de la mijlocul secolului XIX, dar ca unitate de bază al unei *ştiinţe terminologice* (delimitată abia în deceniul al patrulea al secolului XX şi dezvoltată treptat după aceea) nu s-a impus integral nici astăzi (*termenul* fiind adeseori sinonim cu *cuvânt*).

Interpretarea TERMENULUI ca unitate lexicală specializată s-a făcut treptat şi în forme diferite. Primul pas în această direcţie este constituit de dicţionare din secolul XIX (Stamati 1851, Costinescu 1870, Laurian, Massim 1871−1876) care operează cu o marcă diastratică notată **t**, urmată de indicarea unor domenii mai mult sau mai puţin limitate: matematică, fizică, de exemplu: **t. de mat.** (ceea ce explică de ce Ursu 1962: 289 înregistrează numai utilizarea din matematică). Dependenţa sintagmatică (combinarea cu numele unui domeniu) este obligatorie pentru exprimarea sensului specializat (şi se păstrează în mare măsură şi astăzi). Dicţionarele din a doua parte a secolului XIX diversifică domeniile indicate, de exemplu: „termen de arhitectură, de gramatică” (Costinescu 1870, Laurian, Massim 1871−1876), ceea ce înseamnă o generalizare a sensului specializat, explicitată prin definiţie „numirile şi espresiunile proprii aquestoru arte şi sciinţe (subl. n.)” (Laurian, Massim 1871−1876). Rezultă astfel o primă corelaţie între TERMEN şi ARTĂ, ŞTIINŢE ca unităţi ale lexicului specializat.

BDD-V823 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.106 (2026-02-01 06:34:06 UTC)

Poziţia faţă de TERMEN ca unitate lexicală specializată nu este însă foarte clară pentru că dicţionarele din secolul XIX fie nu-i rezervă un articol, fie îl înregistrează cu sensuri uzuale concrete, desemnând „limite în spaţiu sau în timp”. Cu excepţia sensului echivalent cu „hotar”, care a ieşit din uz (v. DLR seria nouă, dar şi DEX, DEXI), celelalte sensuri s-au păstrat pe primele locuri în dicţionarele actuale. Numai unele dicţionare propun o eşalonare a sensurilor din care rezultă tendinţa de specializare. Enciclopedia lui Diaconovici (1902) favorizează legătura prin sensul „exprimare potrivită (într-un anumit domeniu)”, făcând chiar legătura cu TERMINOLOGIE.

Sensul TERMENULUI ca „unitate de bază a unei terminologii” nu apare în dicţionarele geenerale actuale şi rezultă numai implicit din DE (1966) care înregistrează numai sensuri specializate cu marca de domeniu şi cu definiţie ştiinţifică. Acest sens apare numai în dicţionarele specializate (DSL 1997−2005, DEA 2004), odată cu dezvoltarea TERMINOLOGIEI şi este definit riguros ca „unitate a cunoaşterii,cu conţinut stabil, univoc într-un anumit domeniu, desemnată prin semnificanţi determinanţi-lingvistici sau nelingvistici − v. triunghiul terminologic” (Bidu-Vrănceanu 2007: 57). Din altă perspectivă, în DEA (2004) apare un alt aspect al *modernizării*, rezultat din utilizarea *informaticii* în prelucrarea datelor terminologice, în memorarea lor în *fişiere* sau *bănci de date*. În funcţie de această abordare, TERMENUL dezvoltă numeroase hiponime : *termen admis, termen asociat, termen depreciat, termen nepreferat (nondescriptor), termen nerecomandat (termen respins*) ş.a. Rezultă nu numai o *modernizare* legată de stadiul actual al cunoaşterii şi al metodelor de cercetare, ci şi o *specializare* extremă la un anumit nivel al cercetării.

TERMINOLOGIA ca „ştiinţă a termenilor” are o evoluţie care se plasează aproape integral în secolul XX. Numai unele dicţionare din secolul XIX îi rezervă un articol (Poenar 1840, Laurian, Massim 1871−1876), înregistrând aproape exclusiv un sens concret „sumă a termenilor proprii unei anumite ştiinţe” şi, cu totul izolat şi insuficient explicat, „ştiinţă a termenilor, a zicerilor tehnice” (Costinescu 1870). Dicţionarele generale actuale păstrează acest tratament, fără să reflecte evoluţia produsă, mai ales în ultimele decenii, în ce priveşte TERMINOLOGIA.

TERMINOLOGIA este în prezent o ştiinţă preocupată de probleme complexe, ceea ce impune diferenţieri de interpretare datorate atât specialiştilor în diferite domenii ale ştiinţei, cât şi lingviştilor (v. DSL 2005: 535). Din perspectiva specialiştilor, ceea ce interesează *ştiinţa terminologică* este *normarea (normalizarea*) sau *standardizarea* riguroasă a termenilor prin coduri stabilite de foruri internaţionale (ISO, Afterm, Term Net) sau naţionale ASRO-Asociaţia de Standardizare Română, afiliată ISO). Standardizarea impune termenii cu sensurile specializate pe domenii şi cu formele lingvistice adecvate, iar dicţionarele generale trebuie să reflecte în mare măsură aceste sensuri, fapt care le atrage o valoare normativă pe care nu au avut-o în alte perioade. Aşa se explică,de exemplu indicarea riguroasă a mărcilor de domeniu în DEXI, alături de definiţiile sensurilor specializate. Rezultă că normarea se face pe două trepte de specializare în actuala etapă de „democratizare a cunoaşterii” sau „laicizare a ştiinţelor” (Bidu-Vrănceanu 2007: 16−18), care se caracterizează prin tendinţa de extindere a unor termeni dincolo de domeniul lor strict. Este o tendinţă numită *determinologizare* (a lexicului specializat) proprie societăţilor moderne din secolul XX (Bidu-Vrănceanu 2007: 155−181) şi opusă formelor de *specializare terminologică* din secolul XIX.

O altă precizare care trebuie făcută în legătură cu standardizarea termenilor în epoca actuală priveşte terminologiile în curs de formare. Altfel spus, epoca actuală se caracterizează printr-o *dinamică deosebită a terminologiilor*, care presupune forme diferite de normare. Domenii noi precum marketingul economic, marketingul politic, terminologia schimbărilor climatice(majoritatea interdisciplinare, dar cu interpretări specifice) nu dispun egal de forme normare (şi nici unul din aceste domenii nu sunt standardizate ISO). În aceste situaţii, identificarea termenilor specifici se face la nivelul textelor specializate care promovează noile domenii (similar cu secolul XIX). Pornind de la aceste texte se elaborează treptat glosare, indici sau chiar dicţionare specializate. Rolul analizelor lingvistice în impunerea(normarea) din aceste terminologii este foarte mare.

BDD-V823 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.106 (2026-02-01 06:34:06 UTC)

II 2. Pornind de la constatarea că dicţionare din secolul XIX defineau TERMINOLOGIA ca „sumă a termenilor specifici ştiinţelor şi artelor (subl. n.)" sau că MEDICINA sau unele ramuri ale ei erau clasate fie prin „artă", fie prin „ştiinţă", se impune analiza sensurilor lor.

ARTĂ are în prima jumătate a secolului XIX definiţia „pricepere de a face bine un lucru, meşteşug".Dicţionarele din a doua jumătate a secolului XIX includ un sens specializat sintagmatic: *arte militare, arte mecanice, arte techice*, dar şi *arte frumoase, arte musicale, arte teatrale*. Prin aceste sintagme se produce o specializare treptată, dar cu un caracter mai puţin delimitat faţă de sensul actual. În dicţionarele din prima jumătate a secolului XX (DLR seria veche 1913, Candrea, Adamescu 1926) se constată că s-a produs evoluţia semantică, pe primul loc aflându-se sensul actual: „exprimare prin cuvinte,culori, sunete a stărilor, emoţiilor estetice", sens desemnat sintetic de sintagma *operă de artă*. Evoluţia semantică ulterioară a termenului ARTĂ a înlăturat în mare parte sensurile concrete având un drum mai scurt şi mai rapid decât al celorlalţi termeni analizaţi, sensul actual, modern fiind impus definitiv în prima jumătate a secolului XX.

Ca şi celelalte unităţi lexicale analizate, ŞTIINŢĂ (SCIINŢĂ) are în dicţionarele din secolul XIX un sens general, în limba comună: „cunoaştere, cunoştinţă, ştire, conştiinţă" (sensuri grupate sub marca (înv.) de dicţionarele actuale). Specializarea sensului se produce treptat, de la sintagme sporadic înregistrate: *ştiinţe naturale* (1829), *ştiinţa medică* (1862) la sintagme mai variate în dicţionarele de la sfârşitul secolului XIX: „scientie theologice, scientie filosofice, scientie mathematice, scientia chimica" (Laurian şi Massim 1871−1876). În aceeaşi perioadă, ŞTIINŢĂ îşi delimitează sensul în opoziţie cu ARTĂ: „scientia (subl. n.) se margineşte la theoria, în timp ce artea applica scientia" sau „scientia este faţă de artă ca theorema faţă de problema" (Costinescu 1870, Laurian, Massim 1871−1876). Specializarea în direcţia sensului actual („domeniu de cunoştinţe veridice, sistematic exprimate" − DLR seria nouă) s-a făcut (ca şi la ARTĂ de la sfârşitul secolului XIX şi este redată de sintagma impusă mult mai târziu,în secolul XX *om de ştiinţă*.

III Analiza efectuată arată că termenii fundamentali pentru lexicul specializat TERMEN, TERMINOLOGIE, ARTĂ, ŞTIINŢĂ au avut o evoluţie similară parţial ca direcţie şi ca forme de exprimare condiţionate sintagmatic, fixarea la sensul specializat generic actual prezentând diferenţe din mai multe puncte de vedere. Dacă, sub aspectul expresiei, în secolul XIX erau deja impuse formele actuale, analiza conceptual-semantică a arătat diferenţe importante în funcţie de perioadele de referinţă din cele două secole. De exemplu, *specializarea terminologică* în secolul XIX este o formă de modernizare diferită şi chiar opusă tendinţei de *determinologizare* existentă în anumite forme de comunicare de la sfârşitul secolul XX prin extinderea termenilor specializaţi în limba comună, ca o caracteristică a modernizării. Specializarea şi determinologizarea apar diferit în cele două secole analizate, chiar dacă, la modul general, ele reprezintă forme de modernizare a exprimării lingvistice. Varietatea acestor tendinţe din evoluţia lexicului specializat susţine ipoteza de la care am pornit: că nu se poate vorbi de modernizarea acestuia la modul general.

REFERINŢE BIBLIOGRAFICE

Bidu-Vrănceanu, Angela, 2007, *Lexicul specializat în mişcare. De la dicţionare la texte*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti.

Chivu, Gh., 1980-1981, „Stilul celor mai vechi texte ştiinţifice româneşti (1640-1780). I. Stilul textelor geografice", *Limba română*, XXIX, 2, 1980, p. 111−122, „Stilul celor mai vechi texte ştiinţifice româneşti (1640-1780). II. Stilul textelor lingvistice", *Limba română*, XXX, 1, 1981, p. 45−60, „Stilul celor mai vechi texte ştiinţifice româneşti (1640-1780). III. Stilul textelor matematice", *Limba română*, XXX, 2, 1981, p. 139-147, „Stilul celor mai vechi texte ştiinţifice româneşti (1640-1780). IV. Stilul textelor medicale", *Limba română*, XXX, 3, 1981, p. 221−231, „Stilul celor mai vechi texte ştiinţifice româneşti (1640-1780). V. Stilul textelor filozofice", *Limba română*, XXX, 5, 1981, p. 505−514.

Chivu, Gh., 2001, *Avea româna literară veche variante stilistice?*, Bucureşti, Editura Academiei Române (Conferinţele Academiei Române).

BDD-V823 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.106 (2026-02-01 06:34:06 UTC)

Dimitrescu, Florica, 2002, *Drumul neîntrerupt al limbii române,* Cluj, Editura Clusium.
Gheţie, Ion, 1982, *Introducere în studiul limbii române literare,* Bucureşti, Editura Stiinţifică.
Munteanu, Ştefan, Vasile Ţâra, 1978, *Istoria limbii române literare,* Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică.
Oprea, Ioan, 1996, *Terminologia filozofică românească modernă,* Bucureşti, Editura Ştiinţifică.
Pană Dindelegan, Gabirela, 1997, „Terminologia lingvistică actuală între tradiţie şi inovaţie", *Limbă şi literatură,* 2, p. 5−12.
Ursu, N. A., 1962 – *Formarea terminologiei ştiinţifice româneşti,* Bucureşti, Editura Ştiinţifică.
Ursu, N. A., Despina Ursu, 2004, *Împrumutul lexical în procesul modernizării limbii române literare,* I, II, Iaşi, Editura Cronica.

DICŢIONARE

Poenar 1840 – *Vocabulaire français-valaque,* P. Poyenar, F. Aaron, G. Hill, Bucarest.
Stamati 1851 – *Disionăraşu românescu de cuvinte tehnice şi altele greu de înţeles,* Iaşi, Tipografia Buciumului Român.
Costinescu 1870 – *Vocabularu romano-francesu pe dicţionarul Academiei Franceze,* de Ion Costinescu, Bucuresci.
Laurian şi Massim 1871-1876 − *Dicţionariul limbei romane.După însărcinarea dată de Societatea Academică Română,* elaborat ca proiect, Noua Tipografie a laboratorilor români, tomu I (A−H),1871, tomu II (I−Z), 1876; tomu III − Glosariu.
Diaconovici 1898-1902 – *Enciclopedia Română,* publicată de dr. C.Diaconovich, tom I-III, editura şi tiparul lui W.Kraft.
CA 1926 – I. Aurel Candrea şi Gh. Adamescu, *Dicţionarul enciclopedic ilustrat,* Partea I şi Partea a II-a, Bucureşti, Editura „Cartea Românească", 1926−1931.
DLR – seria veche – *Dicţionarul limbii române,* tomul I−II, Academia Română, 1913−1937, Bucureşti, Librăriile Socec.
DLR − seria nouă − *Dicţionarul limbii române,* Seria nouă, Bucureşti, Editura Academiei Române, 1965−2001
DE – *Dicţionar Enciclopedic Român,* vol. I−IV, Bucureşti, Editura Politică, 1962−1966.
DEX 1997 − *Dicţionar explicativ al limbii române,* coord. Ion Coteanu şi Luiza şi Mircea Seche ediţia a doua, Bucureşti, Editura Academiei.
DEXI 2007 − *Dicţionar explicativ ilustrat al limbii române,* coordonator ştiinţific Eugenia Dima, Chişinău, Editura Arc-Gunivas.
DSL – *Dicţionar de ştiinţe ale limbii,* Angela Bidu-Vrănceanu, Cristina Călăraşu, Liliana Ionescu Ruxăndoiu, Mihaela Mancaş, Gabriela Pană Dindelegan, Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1997, Editura Nemira, 2002, 2005.
DEA 2004 – *Dicţionar explicativ pentru ştiinţe exacte. Terminologie,* coord. Gleb Drăgan, Bucureşti, Editura Academiei Române şi Editura Agir.

The Modernization of the Specialized Vocabulary. Notes

In this article, we propose a delimitation of the concept *modernization the specialized vocabulary*, based on the aspects taken into consideration by several researchers and on behavior of the specialized vocabulary in the XIX and XX centuries. The analysis of many situations and examples has shown that, during these two centuries, this modernization has undergone several different paths. The first one is represented by *terminological specialization*, which took place in the XIX century and in the first part of the XX century. In the second part of the XX century and nowadays one may observe, on the one hand, a tendency of excessive specializations and, on the other hand, a *de-terminologization* process (i.e., the extension of specialized terms beyond their domain). The multiple situations discussed in the paper show that one cannot talk about a general modernization of the specialized vocabulary (as some have attempted in various studies).

BDD-V823 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.106 (2026-02-01 06:34:06 UTC)